

V Bruseli 8. 5. 2013
COM(2013) 270 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

PODĽA ČLÁNKU 25 ZMLUVY O FUNGOVANÍ EURÓPSKEJ ÚNIE

O dosiahnutom pokroku na ceste k skutočnému občianstvu EÚ v rokoch 2011 – 2013

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

POĎĽA ČLÁNKU 25 ZMLUVY O FUNGOVANÍ EURÓPSKEJ ÚNIE

O dosiahnutom pokroku na ceste k skutočnému občianstvu EÚ v rokoch 2011 – 2013

1. ÚVOD

V rámci Európskeho roka občanov 2013 a podľa článku 25 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa táto správa vzťahuje na najvýznamnejšie udalosti v oblasti občianstva EÚ od **1. januára 2011 do 31. marca 2013**. Po nadobudnutí platnosti Lisabonskej zmluvy sa táto správa týka aj európskej iniciatívy občanov a zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti¹.

V súvislosti s diskrimináciou z iných dôvodov (článok 19 ZFEÚ) Komisia uverejní v novembri 2013 správu o implementácii smernice o rasovej rovnosti² a smernice o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní³, ktorá sa bude konzistentným spôsobom zaoberať diskrimináciou na základe rasového alebo etnického pôvodu, náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku a sexuálnej orientácie. Komisia uverejní aj správu o uplatňovaní smernice o rovnosti príležitostí a o rovnakom zaobchádzaní s mužmi a ženami⁴.

Lisabonskou zmluvou Charta základných práv Európskej únie nadobudla plnú právnu účinnosť, práva občanov EÚ sú zakotvené v hlave V (články 39 – 46). Tri výročné správy o uplatňovaní Charty základných práv prijaté v marci 2011⁵, apríli 2012⁶ a máji 2013⁷ teda dokumentujú aj pokrok v oblasti práv občanov Únie.

2. VÝVOJ V OBLASTI PRÁV VYPLÝVAJÚCICH Z OBČIANSTVA EÚ

2.1. Najnovší vývoj v judikatúre v oblasti občianstva EÚ

V mnohých dôležitých rozhodnutiach Súdny dvor Európskej únie vyjadril svoje zásadné vyhlásenie, že „**postavenie občana Únie má byť základným postavením štátnych príslušníkov členských štátov**“⁸.

V rozsudku vo veci *Zambrano*⁹ Súdny dvor konštatoval, že článok 20 ZFEÚ bráni vnútroštátnym opatreniam, ktoré by mohli zbaviť občanov Únie účinného požívania podstaty ich práv ako občanov Únie. Uplatnením tohto kritéria v tomto konkrétnom prípade dospel k záveru, že nelegálnemu migrantovi v členskom štáte, ktorého maloleté nezaopatrené deti sú štátnymi príslušníkmi tejto krajiny, musí byť umožnené bývať a pracovať v tomto štáte.

¹ Články 18 a 24 ZFEÚ boli začlenené Lisabonskou zmluvou do druhej časti ZFEÚ „Nediskriminácia a občianstvo Únie“.

² Smernica Rady 2000/43/ES, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod.

³ Smernica 2000/78/ES, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani.

⁴ Smernica 2006/54/ES o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania.

⁵ KOM(2011) 160 – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/annual_report_2010_sk.pdf.

⁶ COM(2012) 169 – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter-brochure-report_en.pdf.

⁷ COM(2013) 271 – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter_report_2012_en.pdf.

⁸ Pozri napríklad vec C-184/99, *Grzelczyk*.

⁹ Vec C-34/09, *Ruiz Zambrano*.

Súdny dvor vysvetlil, že v prípade odmietnutia priznať tomuto rodičovi takéto právo by deti boli zbavené možnosti účinne požívať podstatu svojich práv, ktoré vyplývajú z postavenia občana Únie, pretože by boli prinútené opustiť územie Európskej únie. Súdny dvor ďalej uviedol, že toto platí dokonca aj vtedy, keď deti nikdy nevyužili svoje právo na voľný pohyb v rámci EÚ.

V ďalšej veci *Dereci*¹⁰ Súdny dvor poukázal na osobitný a výnimočný charakter situácií, v ktorých sa toto kritérium môže uplatňovať. Toto kritérium sa uplatňuje len na situácie, keď by bol občan EÚ nútený opustiť územie Únie ako celku (a to nielen územie členského štátu, ktorého je štátnym príslušníkom). Okrem toho sa týka situácií, v ktorých právo na pobyt nemôže byť odoprené štátnemu príslušníkovi tretieho štátu, ktorý je rodinným príslušníkom štátneho príslušníka členského štátu, lebo by došlo k porušeniu účinku občianstva Únie, ktorý požíva tento štátny príslušník. Avšak skutočnosť, že občan EÚ chce bývať spoločne s rodinným príslušníkom z tretej krajiny, nie je postačujúca na to, aby sa pripustilo, že by bol nútený opustiť územie Únie, ak sa rodinnému príslušníkovi neprizná právo na pobyt.

Súdny dvor ďalej uviedol, že vnútroštátne orgány alebo sudy by mali v každom prípade posúdiť, či odmietnutie priznať právo na pobyt by ohrozilo právo na ochranu rodinného života so zreteľom na článok 7 Charty základných práv v situáciách, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, a so zreteľom na článok 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach, keď sa právo Únie neuplatňuje.

Najnovšie vo veci *O, S*¹¹ Súdny dvor potvrdil, že zásady uvedené v rozsudku vo veci *Zambrano* platia len vo výnimočných prípadoch, ale spresnil, že ich uplatňovanie nie je obmedzené na situácie, v ktorých existuje pokrvný vzťah, a zdôraznil, že relevantným faktorom je vzťah závislosti (právnej, finančnej alebo emocionálnej).

2.2. Nadobudnutie a strata občianstva EÚ

Podľa právnych predpisov EÚ každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu, je občanom Únie. Členské štáty rozhodujú o tom, kto sú ich štátni príslušníci a stanovujú podmienky pre nadobudnutie a stratu ich štátnej príslušnosti s náležitým ohľadom na právo EÚ¹².

V priebehu vykazovaného obdobia Komisia odpovedala približne na 62 jednotlivých otázok, 29 otázok Európskeho parlamentu a šesť petícií súvisiacich s týmito záležitosťami.

Komisia dostala otázky od poslancov Európskeho parlamentu týkajúce sa situácií, keď sa členské štáty rozhodli udeliť ich štátnu príslušnosť takým skupinám osôb, ako sú napríklad osoby patriace k etnickým menšinám v iných krajinách alebo osobám, ktoré vlastnia určité množstvo finančných prostriedkov v domácej banke. Pýtajúci položili otázku, **či členské štáty môžu slobodne stanoviť podmienky pre nadobudnutie ich štátnej príslušnosti** obzvlášť so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora, že pri výkone svojej právomoci v tejto súvislosti členské štáty „musia náležite zohľadniť právo EÚ“.

Pri výklade tejto podmienky vo veci *Rottmann*¹³ Súdny dvor nespochybnil výlučnú právomoc členských štátov určiť, kto sa môže stať ich štátnym občanom – a teda občanom Únie. Uložil skôr obmedzenia na ich právomoc zbaviť občanov Únie práv spojených s ich postavením ako občanov Únie. Konkrétne potvrdil, že vo vzťahu k občanom Únie výkon právomoci

¹⁰ Vec C-256/11, *Dereci a i.*

¹¹ Spojené veci C-356/11 a C 357/11, *O, S.*

¹² Pozri napríklad rozsudok C-369/90, *Micheletti a i.*

¹³ Vec C-135/08.

členských štátov stanovovať pravidlá pre nadobúdanie a stratu štátneho občianstva *v rozsahu, v akom sa týka práv priznaných a chránených právnym poriadkom Únie*, ako je tomu v prípade rozhodnutia o odobratí štátneho občianstva, je možné podrobiť súdnemu preskúmaniu vykonanému so zreteľom na právo EÚ. Situácie opísané v otázkach, ktoré dostala Komisia, sa týkali rozhodnutí o *udelení* štátnej príslušnosti členského štátu, ktoré neovplyvnili práva priznané a chránené právnym poriadkom Únie.

2.3. Voľný pohyb a pobyt občanov EÚ (smernica 2004/38/ES)

2.3.1. Opatrenia na zabezpečenie správnej transpozície a uplatňovania smernice 2004/38/ES¹⁴

Právo občanov EÚ na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov je jedným z pilierov integrácie EÚ.

Počas vykazovaného obdobia Komisia pokračovala v **prísnej politike presadzovania práva** zameranej na zabezpečenie úplnej a efektívnej transpozície smernice vo všetkých členských štátoch. Na základe toho prevažná väčšina členských štátov upravila svoje zákony alebo sa k tomu zaviazala s cieľom zabezpečiť dodržiavanie pravidiel voľného pohybu. Komisia pozorne sleduje plnenie týchto záväzkov a spolupracuje s dotknutými členskými štátmi na riešení pretrvávajúcich problémov.

V roku 2011 Komisia začala konanie proti dvanástim členským štátom¹⁵. Od roku 2012 do začiatku roka 2013 poslala odôvodnené stanoviská v siedmich z týchto dvanástich prípadov¹⁶. Na základe toho päť členských štátov zmenilo svoje právne predpisy alebo sa k tomu zaviazalo¹⁷. Konania vo veci porušenia právnych predpisov sa týkajú najmä **práva na vstup a pobyt rodinných príslušníkov občanov Únie** vrátane manželov alebo partnerov rovnakého pohlavia¹⁸, podmienok pre vydávanie víz a dokladov o pobyte pre rodinných príslušníkov z krajín mimo EÚ a hmotnoprávných a procesnoprávných záruk proti vyhosteniu občanov EÚ.

Webový portál Vaša Európa¹⁹ informuje občanov EÚ o ich právach. Osobitná sekcia je vyhradená právu na voľný pohyb. Komisia tiež uverejňuje aktualizovanú verziu svojej príručky pre občanov EÚ o slobode pohybu a pobyte v Európe²⁰.

2.3.2. Vybavovanie otázok a sťažností

V priebehu vykazovaného obdobia bolo Komisii predložených 1 566 jednotlivých otázok týkajúcich sa voľného pohybu a pobytu, z nich 581 bolo registrovaných ako formálne sťažnosti. Komisia odpovedala aj na 147 otázok Európskeho parlamentu a na 137 petícií.

V roku 2011 bolo 2 413 otázok týkajúcich sa voľného pohybu predložených kontaktným centrom siete Europe Direct a v roku 2012 ich bolo 3 787 (čo predstavuje 3,9 % z ročného objemu týchto centier).

¹⁴ Ú. v. EÚ L 158, s. 77.

¹⁵ AT, BE, DE, CY, CZ, ES, IT, LT, MT, PL, SE, UK. (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-981_sk.htm?locale=sk).

¹⁶ CZ, LT (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-75_en.htm?locale=en), UK (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-417_en.htm?locale=en) AT, DE a SE (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-646_en.htm?locale=en) a BE (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-122_en.htm).

¹⁷ MT zmenila svoje právne predpisy. ES, IT, PL a SE sa zaviazali, že tak urobia do jari 2013.

¹⁸ Pozri Správu o uplatňovaní Charty základných práv EÚ, COM(2013) 271.

¹⁹ <http://ec.europa.eu/youreurope/index.htm>.

²⁰ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/guide_free_movement_en.pdf.

Otázky týkajúce sa voľného pohybu a pobytu patria k trom oblastiam s najvyšším počtom otázok (922 otázok) a prípadov posielaných sieti SOLVIT (481 prípadov riešených a uzavretých sieťou SOLVIT vo vykazovanom období, pričom 88 % bolo vyriešených).

2.3.3. Príklady riešených záležitostí

Vnútroštátne orgány majú právo vyhostiť občanov EÚ z ich územia len za dodržania určitých prísne vymedzených hmotnoprávných a procesnoprávných záruk stanovených právnymi predpismi EÚ. Na zabezpečenie právnej istoty pre občanov EÚ je nevyhnutné, aby tieto záruky všetky členské štáty správne a v plnom rozsahu transponovali.

V roku 2010 francúzske orgány vydali príkazy o vyhostení a príkazy na opustenie francúzskeho územia pre obyvateľov nepovolených táborov, prevažne rumunských a bulharských **Rómov**. Po dialógu Komisie s francúzskymi orgánmi boli do francúzskych právnych predpisov v plnom rozsahu začlenené záruky stanovené právnymi predpismi EÚ. Nové francúzske právne predpisy nadobudli účinnosť v júni 2011.

Dánsko prijalo nové pravidlá o vyhostení, ktoré nadobudli účinnosť v júli 2011 a ktoré sa vzťahovali aj na občanov EÚ. Tieto pravidlá vyvolali vážne obavy, pokiaľ ide o ich zlučiteľnosť s pravidlami EÚ o voľnom pohybe. Po zásahu Komisie a rokovaníach s dánskou vládou bol **cudzinecký zákon** v júni 2012 zmenený.

Tieto príklady potvrdzujú, že dialóg s členskými štátmi môže byť účinným prostriedkom na riešenie záležitostí v prospech občanov EÚ.

Ďalším príkladom konania Komisie na zabezpečenie práv občanov EÚ na nediskrimináciu a odstránenie prekážok voľnému pohybu sú prípady týkajúce sa **registrácie zahraničných dvojitého priezvisk**. Po zásahu Komisie v roku 2010 Švédsko zmenilo svoje právne predpisy v roku 2012, aby umožnilo registráciu zahraničných dvojitého priezvisk švédskym štátnym príslušníkom. Komisia podala na Súdny dvor tiež žalobu na Belgicko v záujme presadenia rovnakých práv pre deti narodené v Belgicku, ktorých jeden rodič je belgickým občanom a druhý rodič občanom iného členského štátu.

2.3.4. Budúce priority

Komisia sa po zásahu na zabezpečenie transpozície **zameria na praktické uplatňovanie pravidiel EÚ o voľnom pohybe**. Uskutočňuje dve štúdie o uplatňovaní smernice 2004/38/ES. V prvej štúdii, ktorá sa začala koncom roka 2012, sa bude skúmať, ako právo na voľný pohyb a pobyt ovplyvňuje formality a postupy týkajúce sa vydávania dokladov o pobyte. V druhej štúdii, ktorá sa začala začiatkom roka 2013, sa bude hodnotiť situácia a vplyv mobility občanov EÚ na miestnej úrovni.

Výsledky budú slúžiť ako podklad pre ďalšie opatrenia, ako bolo oznámené v správe o občianstve EÚ za rok 2013, ako napr. zjednodušenie formalít pre občanov EÚ a podpora efektívneho vybavovania prípadov voľného pohybu na miestnej úrovni.

Okrem toho pre Komisiu zostáva naďalej prioritou úplné presadzovanie pravidiel EÚ o voľnom pohybe. Správa o uplatňovaní týchto pravidiel bude uverejnená po ukončení prác súvisiacich s presadzovaním práva a následnom ukončení celkového posúdenia vplyvu politiky voľného pohybu.

Komisia naďalej vyzýva členské štáty, aby si vymieňali informácie a osvedčené postupy vrátane boja proti zneužívaniu a podvodom v súvislosti s voľným pohybom.

2.4. Volebné práva

Občania EÚ, ktorí žijú v inom členskom štáte než štát, ktorého sú štátnymi príslušníkmi, majú právo zúčastniť sa (ako voliči a kandidáti) v komunálnych voľbách a voľbách do Európskeho parlamentu v tejto krajine za rovnakých podmienok ako jeho štátni príslušníci.

V priebehu vykazovaného obdobia Komisia odpovedala približne na 100 jednotlivých otázok, 50 otázok Európskeho parlamentu a na 9 petícií týkajúcich sa volebných práv občanov EÚ.

V piatich prípadoch Komisia pokračovala v dialógu s členskými štátmi o záležitostiach súvisiacich s transpozíciou smernice 94/80/ES (právo občanov EÚ zúčastniť sa na komunálnych voľbách) a v desiatich prípadoch o záležitostiach súvisiacich s transpozíciou smernice 93/109/ES (právo občanov EÚ zúčastniť sa na voľbách do Európskeho parlamentu). Na základe toho členské štáty zmenili svoje právne predpisy alebo oznámili zmeny na dosiahnutie súladu s právom EÚ²¹. Komisia dokončuje svoje posudzovanie a bude pozorne monitorovať, či členské štáty plnia svoje záväzky a či vnútroštátne právne predpisy už vyhovujú v plnom rozsahu.

Okrem toho Komisia kontaktovala jedenásť členských štátov, ktoré neumožňujú občanom EÚ s inou štátnou príslušnosťou založiť politickú stranu alebo byť jej členom, čo je v rozpore s článkom 22 ZFEÚ. V dvoch prípadoch sa situácia vysvetlila, v jednom prípade boli prijaté vnútroštátne právne predpisy v súlade s právnymi predpismi EÚ a v ďalšom prípade boli oznámené zmeny. Opatrenia boli prijaté proti siedmim zostávajúcim členským štátom²².

Vo svojej **správe o komunálnych voľbách²³ uverejnenej 9. marca 2012** Komisia posudzovala, ako sa volebné práva občanov EÚ uplatňujú na miestnej úrovni, a navrhla, aby členské štáty prijali cieľené opatrenia na podporu zapojenia občanov a na zvýšenie volebnej účasti.

Komisia predložila 12. marca 2013 **oznámenie „Príprava na voľby do Európskeho parlamentu v roku 2014: posilnenie ich demokratického a účinného priebehu“ a odporúčanie „o posilnení demokratického a účinného priebehu volieb do Európskeho parlamentu“** zamerané na posilnenie európskeho rozmeru volieb do Európskeho parlamentu. Na základe zvýšenia efektivity a zníženia administratívnej záťaže odporúčanie prispeje aj k zlepšeniu fungovania mechanizmu na zamedzenie dvojitého hlasovania, ako sa uvádza v smernici 93/109/ES.

Rada prijala 20. decembra 2012 **smernicu 2013/1/EÚ²⁴, ktorá uľahčuje občanom EÚ kandidovať vo voľbách do Európskeho parlamentu v roku 2014**, pretože budú musieť predložiť len doklad totožnosti a vyhlásenie o tom, že spĺňajú podmienky oprávnenosti.

Napokon, ako bolo oznámené v správe o občianstve EÚ za rok 2010, Komisia začala diskusie s tými členskými štátmi, ktoré odopierajú svojim štátnym príslušníkom právo zúčastniť sa na vnútroštátnych voľbách, keď uplatňujú svoje právo voľného pohybu a pobytu a opustia svoju krajinu pôvodu (zbavenie hlasovacieho práva). Po diskusii zameranej na túto záležitosť, ktorá sa uskutočnila 19. februára 2013 v rámci spoločného vypočutia organizovaného s Európskym

²¹ CY, PL a RO prijali nové právne predpisy; CZ, SI a SK oznámili, že uskutočnia zmeny svojich právnych predpisov včas pre voľby do EP v roku 2014. EE a LV poskytli uspokojivé vysvetlenie, zatiaľ čo právne predpisy BG, HU, LT a MT, ktoré boli prijaté nedávno, sa posudzujú.

²² CZ, ES, GR, LT, LV, PL a SK.

²³ Správa o uplatňovaní smernice 94/80/ES o práve občanov Únie voliť a byť volený v komunálnych voľbách v členskom štáte, ktorého nie sú štátnymi príslušníkmi, COM(2012) 99.

²⁴ Smernica Rady 93/109/ES, ktorou sa stanovujú podrobnosti uplatňovania volebného práva a práva byť volený do Európskeho parlamentu pre občanov únie s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnymi príslušníkmi (Ú. v. ES L 26, s. 28)

parlamentom o občianstve EÚ, Komisia oznamuje konkrétne opatrenia vo svojej správe EÚ o občianstve za rok 2013.

2.5. Konzulárna ochrana

Občania EÚ, ktorí cestujú do krajiny mimo EÚ, kde ich členský štát nemá zastúpenie, alebo žijú v takejto krajine, majú právo požívať ochranu diplomatických a konzulárnych úradov ktoréhokoľvek členského štátu za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu.

V nadväznosti na Správu o občianstve EÚ za rok 2010 predložila Komisia 23. marca 2011 oznámenie *Konzulárna ochrana občanov EÚ v tretích krajinách: súčasný stav a budúci vývoj*²⁵ a spustila webovú stránku vyhradenú na túto tému²⁶.

Komisia prijala 14. decembra 2011 návrh **smernice o konzulárnej ochrane občanov Únie v zahraničí**, ktorej cieľom je stanoviť jasné a právne záväzné pravidlá týkajúce sa spolupráce a koordinácie medzi konzulárnymi orgánmi členských štátov na zabezpečenie toho, aby občania EÚ z nezastúpených štátov mali nediskriminačný prístup k ochrane zo strany diplomatických alebo konzulárnych zastúpení ostatných členských štátov v tretej krajine.

2.6. Právo obrátiť sa s petíciou na Európsky parlament

Občania EÚ majú právo predložiť Európskemu parlamentu petíciu týkajúcu sa záležitostí Únie, ktoré ich priamo ovplyvňujú. V roku 2012 Výbor pre petície Európskeho parlamentu dostal 1 964 podaní v porovnaní s 2 091 v roku 2011 a 1 746 v roku 2010.

Od januára do septembra 2012 bolo 1 010 registrovaných petícií uznaných ako prípustných z celkového množstva 1 400 registrovaných petícií (72 %) v porovnaní s 998 petíciami v roku 2011 (71 %) a 989 petíciami v roku 2010 (60 %). Tieto prípustné petície boli postúpené buď príslušnej inštitúcii, alebo orgánu, alebo boli uzavreté priamou odpoveďou predkladateľovi petície.

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch najčastejším predmetom petícií v roku 2012 boli základné práva/spravodlivosť, životné prostredie a vnútorný trh.

2.7. Právo na podanie sťažnosti európskemu ombudsmanovi

Občania EÚ majú právo obrátiť sa so sťažnosťou na európskeho ombudsmana v súvislosti s nesprávnym úradným postupom pri činnosti inštitúcií, orgánov, úradov a agentúr Únie s výnimkou Súdneho dvora v rámci výkonu jeho súdnych právomocí.

Počas vykazovaného obdobia ombudsman zaregistroval ročne okolo 2 500 sťažností. Počet sťažností mimo jeho mandátu klesol z 1 983 v roku 2010 a 1 846 v 2011 na 1 720 sťažností v roku 2012. K tomuto poklesu došlo hlavne vďaka interaktívnemu sprievodcovi ombudsmana, ktorý sťažovateľa nasmeruje na príslušný orgán. V roku 2012 tohto sprievodcu využilo 19 281 občanov s cieľom získať radu.

Počet otvorených vyšetrení na základe sťažností sa zvýšil z 323 vyšetrení v roku 2010 na 450 v roku 2012. Tento nárast vyplýva z úspešnosti ombudsmana v informovaní potenciálnych sťažovateľov.

Vyšetovania sa najčastejšie zameriavajú na nedostatočnú transparentnosť v administratíve EÚ. V roku 2012 sa transparentnosti týkalo 21, 5% prípadov v porovnaní s 33 % v roku 2010 a 25 % v roku 2011. V 20 % všetkých vyšetrení uzavretých v roku 2012 (80 prípadov) sa ombudsmanovi podarilo zabezpečiť pozitívny výsledok.

²⁵ KOM(2011) 149.

²⁶ <http://ec.europa.eu/consularprotection>.

2.8. Európska iniciatíva občanov

Ak iniciatíva občanov získa podporu jedného milióna občanov, možno jej prostredníctvom vyzvať Komisiu, aby navrhla právne predpisy v oblastiach, v ktorých na to má právomoc.

Pravidlá a postupy pre takéto iniciatívy sú stanovené v **nariadení (EÚ) č. 211/2011**, ktoré nadobudlo účinnosť od 1. apríla 2012.

Od apríla 2012 do februára 2013 dostala Komisia 27 žiadostí na registráciu navrhovaných iniciatív. Témy sú rôzne od bezpodmienečného základného príjmu a vysoko kvalitného vzdelávania pre všetkých až po pluralitu médií a hlasovacie práva. Prvá iniciatíva podľa organizátorov získala požadovaný počet vyhlásení o podpore²⁷, avšak doteraz nebola formálne odovzdaná Komisii.

V roku 2011 Komisia zriadila skupinu expertov z členských štátov na účely výmeny názorov, know-how a osvedčených postupov v súvislosti s krokmi, ktoré majú členské štáty v rámci konania o občianskej iniciatíve vykonávať.

2.9. Štatistické údaje o občanoch EÚ, ktorí uplatnili svoje právo na voľný pohyb a pobyt

Od 1. januára 2012 približne 13,6 milióna občanov EÚ malo bydlisko (po dobu najmenej 12 mesiacov) v členskom štáte, ktorého neboli štátnymi príslušníkmi. Svoje právo na voľný pohyb a pobyt však využíva omnoho viac ďalších občanov EÚ. V roku 2011 sa v EÚ uskutočnilo viac než 180 miliónov ciest zo súkromných dôvodov a takmer 30 miliónov z pracovných dôvodov.

3. VÝVOJ TÝKAJÚCI SA ZÁSADY NEDISKRIMINÁCIE NA ZÁKLADE ŠTÁTNEJ PRÍSLUŠNOSTI

Článkom 18 ZFEÚ a článkom 21 ods. 2 Charty základných práv sa zakazuje diskriminácia na základe štátnej príslušnosti v rámci rozsahu pôsobnosti zmlúv bez toho, aby boli dotknuté osobitné ustanovenia v nich obsiahnuté.

Vzhľadom na to, že sa táto zásada uplatňuje v súvislosti so záležitosťami spadajúcimi pod vecnú pôsobnosť práva EÚ, dodržiavanie tejto zásady je neoddeliteľnou súčasťou úlohy Komisie na zabezpečenie správneho uplatňovania právnych predpisov EÚ v rôznych oblastiach politiky, ako potvrdzujú niektoré ďalej uvedené názorné príklady z vykazovaného obdobia.

V sérii žalôb podaných proti šiestim členským štátom (Rakúsko, Belgicko, Francúzsko, Nemecko, Grécko a Luxembursko) Komisia namietala proti vnútroštátnym predpisom vyhradzujúcim **prístup k povolaniu notára** štátnym príslušníkom dotknutých členských štátov. Vo svojich rozsudkoch z 24. mája 2011 Súdny dvor súhlasil, že tieto ustanovenia sú diskriminačné na základe štátnej príslušnosti, a teda sú v rozpore so zmluvou²⁸.

V ďalšom prípade opatrení v súvislosti presadzovaním práva podala Komisia v roku 2011 Súdnemu dvoru žalobu na Rakúsko z dôvodu, že podľa vnútroštátneho pravidla bolo priznané poskytovanie **zľavneného cestovného vo verejnej doprave** len študentom, ktorých rodičia dostávali rakúske rodinné prídavky. Vo svojom rozsudku zo 4. októbra 2012 Súdny dvor

²⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-107_sk.htm.

²⁸ Veci C-53/08, C-47/08, C-50/08, C-54/08, C-61/08 a C-51/08.

podporil stanovisko Komisie, a to na základe zásady, že študenti EÚ študujúci kdekoľvek v rámci celej EÚ majú rovnaké právo na určité výhody ako miestni študenti²⁹.

V roku 2012 Komisia prijala opatrenia v súvislosti s problémami, ktorým čelili občania EÚ s bydliskom na Malte, ktorí neboli štátnymi príslušníkmi Malty, pri prístupe k **zniženej sadzbe za vodu a elektrinu** za rovnakých podmienok ako občania Malty.

Komisia prijala tiež ciele opatrenia politiky v oblastiach, kde sa zistili špecifické problémy spojené s diskrimináciou na základe štátnej príslušnosti.

Množstvo sťažností a žiadostí o právne objasnenie od zainteresovaných strán poukázalo na existenciu sporných vnútroštátnych obmedzení týkajúcich sa prístupu k športovým aktivitám a/alebo športovým súťažiam v niektorých členských štátoch. Na riešenie týchto problémov Komisia prijala v januári 2011 [oznámenie](#)³⁰ o rozvíjaní európskeho rozmeru v športe, v ktorom poskytuje členským štátom usmernenie, pokiaľ ide o zabezpečenie postupov, pri ktorých nedochádza k diskriminácii na základe štátnej príslušnosti **v prístupe k športovým aktivitám a/alebo športovým súťažiam**.

V decembri 2011 Komisia poskytla členským štátom usmernenie k tomu, ako zabezpečiť, aby **pravidlá týkajúce sa dane z dedičstva v cezhraničnej situácii neboli diskriminačné na základe štátnej príslušnosti**³¹. V nadväznosti na to sa uskutočnila plošná kontrola zameraná na vnútroštátne úpravy dane z dedičstva, ktoré boli v rozpore so zmluvami o EÚ.

V záujme dôkladného posúdenia vnútroštátnych daňových predpisov začala Komisia koncom roku 2012 štúdiu skúmajúcu, či tieto predpisy nespravodlivo nevýhodňujú pracovníkov a osoby, ktoré sa odsťahovali do iného členského štátu. Táto iniciatíva nadväzuje na predchádzajúcu iniciatívu z roku 2010, pri ktorej sa posudzovala daňová legislatíva členských štátov, aby sa zabezpečilo, že nie sú diskriminovaní cezhraniční pracovníci. Komisia na tomto základe podniká príslušné kroky a rovnaký prístup bude dodržiavať aj pri už uvedenej štúdii začatej v roku 2012.

V máji 2012 Komisia vydala usmernenia pre členské štáty³² **k systémom diaľničných známok pre osobné automobily a motocykle**.

V júni 2012 v rámci svojho úsilia na podporu rastu na základe lepšieho vykonávania smernice o službách (smernica 2006/123/ES) Komisia oznámila³³ opatrenia na zabezpečenie riadneho presadzovania zásady nediskriminácie na základe štátnej príslušnosti **príjemcov služieb** a vydala tiež osobitné usmernenie pre členské štáty o uplatňovaní tejto zásady³⁴.

S vedomím toho, že **prístup k platobným účtom a iným bankovým službám** sa stal základom účasti občanov na hospodárskom a spoločenskom živote, a ako už bolo oznámené v októbri 2012 v [Akte o jednotnom trhu II](#)³⁵, prijíma Komisia zároveň s touto správou tiež iniciatívu zameranú okrem iného na odstránenie diskriminácie na základe štátnej príslušnosti v súvislosti s platobnými účtami a bankovými službami³⁶.

²⁹ Vec C-75/11.

³⁰ SEK(2011) 66/2.

³¹ KOM(2011) 864.

³² COM(2012) 199.

³³ COM(2012) 261.

³⁴ SWD(2012) 146.

³⁵ COM(2012) 573.

³⁶ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o porovnateľnosti poplatkov súvisiacich s platobnými účtami, so zmenou platobného účtu a s prístupom k platobným účtom so základnými prvkami, COM(2013) 266.

Koncom roka Komisia začala štúdiu³⁷ na posúdenie, ako sa zásada nediskriminácie na základe štátnej príslušnosti uplatňuje vo vnútroštátnych právnych predpisoch v oblasti **prístupu k vysokoškolskému vzdelávaniu vrátane finančnej pomoci**.

Napokon, Komisia 26. apríla 2013 predložila návrh smernice umožňujúcej účinné uplatňovanie práva na voľný pohyb pracovníkov v EÚ³⁸ zameranú okrem iného na zabránenie diskriminácii na základe štátnej príslušnosti **mobilných pracovníkov v EÚ**.

4. ZÁVERY

V tejto správe sa uvádza prehľad hlavného vývoja a opatrení na úrovni občianstva EÚ od roku 2011. Táto správa je doplňujúcim a sprievodným dokumentom k Správe o občianstve EÚ za rok 2013.

³⁷ „Vyhodnotenie pravidiel EÚ o voľnom pohybe občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov a ich praktické uplatňovanie“.

³⁸ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o opatreniach umožňujúcich uplatňovanie práv priznaných pracovníkom v zmysle voľného pohybu pracovníkov, COM(2013) 236.